

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Bakalářské kombinované studium

2009 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Renáta Benešová

Význam živnostenského zákona, jeho vznik a členění
s důrazem na koncesovanou živnost - pohřebnictví

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce:

PaedDr. Slavomír Novotný

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined (Part Time) Studies

2009 – 2012

BACHELOR THESIS

Renáta Benešová

The significance of the Trade Law,

its development and structure with the focus on the Licensed Trade – Funeral
Services

Prague 2012

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PaedDr. Slavomír Novotný

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Mladé Boleslavi dne 12. března 2012

Renata Benešová

Poděkování

Chtěla bych tímto poděkovat vedoucímu bakalářské práce a své rodině.

Anotace:

Tato bakalářská práce se zabývá vznikem a členěním živnostenského zákona. V úvodní části je popsán ve zkratce historický vývoj živnostenského podnikání, dále pak rozdělení živností s jejich stručnou charakteristikou a všeobecnými podmínkami k jejich provozování. Další část práce je zaměřena na koncesovanou živnost pohřebnictví, kde je stručně uveden historický exkurs, všeobecné podmínky a problematika zákona o pohřebnictví.

Cílem této práce je obeznámit veřejnost s živnostenským podnikáním se zaměřením na provozování koncesované živnosti v oblasti pohřebnictví.

Klíčové pojmy:

Koncese, koncesovaná živnost, krematorium, ohlašovací živnost, podnikatel, pohřebiště, pohřebnictví, zákon o pohřebnictví, živnostenské podnikání.

Annotation:

This bachelor's thesis deals with the Trade Law establishment and its classification. The introduction briefly describes the historical process of the skilled trades, the trade division with its concise features and general conditions to its pursuance. Following section focuses on the funeral licensed trade, wherein are the historical excursus, the general conditions and the Funeral Law issues mentioned.

The aim of this thesis is to acquaint the public with the skilled trades centred on the pursuance of the licensed trade in the funeral services field.

Key words:

Concession, licensed trade, crematorium, reporting trades, businessman, burial ground, funeral services, funeral law, skilled trades.

O B S A H

ÚVOD	9
1. ŽIVNOSTENSKÝ ZÁKON	10
1.1. Vznik živnostenského zákona	10
1.2. Novelý živnostenského zákona	11
1.3. Význam živnostenského zákona	13
2. ŽIVNOSTENSKÉ PODNIKÁNÍ	15
2.1. Všeobecné podmínky pro provádění živnosti	15
2.2. Základní pojmy živnostenského podnikání	15
3. DRUHY ŽIVNOSTÍ	18
3.1. Druhy ohlašovacích živností	18
3.2. Koncesované živnosti	19
3.2.1. Stručná historie koncesované živnosti	19
3.2.2. Charakteristika koncesovaných živností	22
3.2.3. Základní podmínky k provozování koncesované živnosti	23
3.2.4. Řízení o udělení koncese	24
3.2.5. Druhy koncesovaných živností	26
4. KONCESOVANÉ ŽIVNOSTI UPRAVUJÍCÍ POHŘEBNICTVÍ	28
4.1. Provozování pohřební služby	28
4.2. Provádění balzamace a konzervace	30
4.3. Provozování krematoria	31
4.4. Provozování pohřebišť	32
5. PODNIKÁNÍ V POHŘEBNICTVÍ	36
5.1. Historický exkurs pohřebnictví a pohřbívání	36
5.2. Sdružení pohřebnictví v České republice	40
5.3. Výklad základních pojmů	41
5.4. Zákon o pohřebnictví	42
5.5. Problematika aplikace zákona o pohřebnictví v praxi	43
5.6. Návrhy na změnu zákona o pohřebnictví	47
5.7. Sociální nedostatky v péči o pozůstalé	49

ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	53
SEZNAM PŘÍLOH	56
PŘÍLOHY	57

ÚVOD

Téma bakalářské práce si autorka vybrala vzhledem k tomu, že již několik let provozuje koncesovanou živnost v oblasti pohřebnictví. Během provozování této živnosti došlo k několika novelizacím zákona o pohřebnictví a k novelám živnostenského zákona, kdy v této oblasti by však bylo zapotřebí provést ještě několik změn. O této problematice bude v práci pojednáno.

Podnikání v oblasti pohřebnictví je velmi specifické, i z důvodů toho, že je potřeba poukázat na závažné právní a zpravidla i psychické následky spojené s úmrtím, pohřbením a uložením ostatků zemřelých, a proto jej nemůžeme podceňovat. Pohřební služba by měla důsledně dbát na to, aby jednak zajistila řádný pohřeb, umožnila uctění památky také ostatním příbuzným a blízkým osobám a současně zajistila právní stránku věci.

Obsahem a cílem bakalářské práce je seznámit veřejnost s živnostenským podnikáním jako takovým, kdy bude stručně charakterizováno živnostenské právo, a druhy živností se zaměřením na koncesovanou živnost pohřebnictví. Dále zde autorka pojedná podrobně o podnikání v oblasti pohřebnictví. Následně se bude věnovat nedokonalosti zákona o pohřebnictví s návrhy na jeho novelizaci.

Toto téma bude autorka zpracovávat k právnímu stavu platnému a účinnému k 31.12.2011.

- **Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a změně některých dalších zákonů**
- **Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)**
- **Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností**

1. ŽIVNOSTENSKÝ ZÁKON

1.1. Vznik živnostenského zákona

Postupující sociální organizovanost si začala vynucovat i potřebu určité regulace a stanovení pravidel v oblasti podnikání. Tato pravidla měla původně obyčejový charakter. V důsledku změny společenských podmínek a růstu sociálních rozdílů se měnily i vztahy podnikatelské, které dostávaly postupně veřejný charakter, a tím také vznikala potřeba lépe a kvalitněji tyto vztahy regulovat. Mravní a náboženské normy, které představovaly první pravidla chování, byly postupně nahrazovány normami, které jsou výsledkem cílevědomého působení člověka. Vytvořil se systém veřejné moci, jehož subjektem působení se stává stát a prostředkem tohoto působení pak právo. Rozvoj státní činnosti přináší nezbytně určité ingerence státu do celého společenského života, nejen do soukromého podnikání.

Podnikání sahá až k samotnému počátku lidstva. Již v roce 1859 vznikl první Živnostenský řád č. 227/1859 ř. z., který platil v českých zemích. Tento řád upravoval organizování řemeslníků do cechů a byl mnohokrát novelizovaný. Živnosti se rozvíjely až do roku 1948, kdy následně došlo k likvidaci soukromého podnikání. Živnostenský řád byl zrušen až zákoníkem práce č. 65/1965 Sb.¹ Po listopadu roku 1989 dochází k novému rozvoji živnostenského podnikání a to především přijetím zákona č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, kdy hlavním posláním tohoto zákona spočívalo ve vytvoření základních právních podmínek pro vstup soukromých podnikatelů do hospodářského života.² Následně v roce 1991 byl přijat první živnostenský zákon v České republice, zákon číslo 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). Hlavní úlohou tohoto přijatého živnostenského zákona bylo upravit podmínky výkonu podnikatelské

---

¹ BÍLÝ, J.L., *Právní dějiny na území České republiky*. Praha: Linde 2003. Str. 320 – 322. ISBN 80-7201-429-3

² Vláda ČR. *Důvodová zpráva ze dne 27.6.1991 k zákonu č. 455/1991Sb., o živnostenském podnikání*. Zdroj ASPI. ID LIT33932CZ

činnosti z hlediska veřejného zájmu, kdy nezahrnoval možnost zasahování státu do hospodářského rozhodování podniků. V té době se pojalo hospodářské právo tak, jak bylo známo ve vyspělých státech s tržním hospodářstvím.

1.2. Novely živnostenského zákona

Živnostenský zákon byl do současné doby novelizován velmi mnohokrát, přímo či nepřímo novelizace tohoto zákona proběhla více jak stokrát. O těchto novelách by se dalo pojednat v celé samostatné práci.

Velká a zásadní, kdy by se dalo říci i přelomová novela živnostenského zákona byla provedena zákonem č. 130/2008 Sb., ze dne 20.3.2008. Tato novela snížila administrativní zátěž všech podnikatelů vstupujících do podnikání, snížila správní poplatky a především zrušila místní příslušnost živnostenských úřadů, což bezpochyby způsobilo průlom ve státní správě. V praxi to pro podnikatele znamená, že tento může ohlásit živnost, podat žádost o koncesi či splnit ohlašovací nebo oznamovací povinnost související s podnikáním na jakémkoliv obecním živnostenském úřadu. Tedy bez ohledu na to, kde má bydliště, respektive místo podnikání. V praxi to znamená, že se podnikatel obrátí na nejbližší živnostenský úřad nebo prostě na ten, který má „při cestě“. Informace úřady sdílejí v rámci informačního systému živnostenského rejstříku.

V neposlední řadě tato novela zrušila průkazy živnostenských oprávnění (živnostenské listy) a koncesní listiny, které nahradili výpisy z registru živnostenského podnikání. Pro podnikatele to znamená, mají právo prokazovat své podnikání i v několika oborech pouze jediným dokladem, a to právě výpisem z živnostenského rejstříku.

Podnikatel má povinnost oznámit živnostenskému úřadu pouze takové změny, které nebude úřad moci získat jiným způsobem. Ke změně v této oblasti již došlo v roce 2007, kdy začaly při živnostenských úřadech fungovat

Centrální registrační místa a živnostenské úřady, si některé informace začaly získávat samy. Příkladem je například výpis z rejstříku trestů.

Kromě toho, že byly volné živnosti sloučeny do jedné, týkalo se slučování také živností řemeslných, vázaných a koncesovaných, aby více odpovídaly praxi. Z živností vázaných se tak například mezi činnosti živnosti volné přesunulo provozování cestovní agentury nebo zastupování v celním řízení.

Pro podnikatele, kteří již podnikali na základě platného živnostenského oprávnění, novela neznamenal, že by jejich živnostenské listy přestávaly platit, jakmile novela nabyla účinnosti. Dosavadní živnostenská oprávnění zůstala v platnosti až do doby, dokud podnikatel sám nepožádal o nový výpis ze živnostenského rejstříku nebo nenahlásil nějakou změnu.

Naopak nový podnikatel, který byl v době, kdy novela živnostenského zákona nabyla účinnosti, v řízení o živnostenské oprávnění (které bylo zahájeno před dnem účinnosti nového zákona), již byl zaregistrován podle nové právní úpravy. Nedostal tedy už staré živnostenské listy, ale nový výpis z živnostenského rejstříku.

Novelou došlo také ke zkrácení doby praxe pro vydání živnostenského oprávnění tam, kde je praxe zákonem vyžadována. Tak například u řemeslných živností byla podle stávající úpravy nutná čtyřletá praxe v oboru v případě, že chce zájemce podnikat na základě rekvalifikace. Podle novely mu pro získání živnostenského oprávnění stačil pouhý jeden rok praxe. Cesta od rekvalifikace k samostatnému podnikání se tak měla výrazně zkrátit.

Novela také zrušila kvalifikační zkoušky skládané před komisí složenou ze zástupců živnostenského úřadu, odborné střední školy a dalších institucí, které mohly nahradit doklad o požadovaném vzdělání.

Součástí novely živnostenského zákona byla také drobná změna zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku v platném znění. Týkala se podnikatelů – fyzických osob, kteří živnost provozují průmyslovým

způsobem. Ti byli dosud podle § 34 obchodního zákoníku povinni zapsat se do obchodního rejstříku. Novela tuto povinnost zrušila a nadále se povinnost zápisu do obchodního rejstříku odvozuje pouze od výše výnosů a příjmů, jakých podnikatel podnikající jako fyzická osoba dosáhne.

1.3. Význam živnostenského zákona

V současné době je soukromé podnikání poměrně rozsáhlou oblastí a je obsaženo v četných vzájemně souvisejících právních předpisech. Živnostenské podnikání je pak jednou z forem podnikatelské činnosti a jeho právní úprava předpokládá realizaci řady právních vztahů.

Jak již bylo uvedeno výše, obecným veřejnoprávním předpisem, který upravuje základní podmínky podnikání fyzických a právnických osob je zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Jmenovaný zákon upravuje podnikání v oblasti výroby, obchodu a poskytování služeb i samostatnou výdělečnou činnost fyzických osob v těchto oblastech.

Živnostenský zákon je důležitou právní normou, která v každém případě ovlivňuje podnikatelské aktivity většiny firem i samostatnou výdělečnou činnost fyzických osob.

Již v článku 26 Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky, je zakotveno právo každého na podnikání a provozování jiné hospodářské činnosti, stejně jako právo vlastnit majetek. Ve smyslu tohoto článku má tedy každý právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. Podmínky a omezení pro výkon určitých činností přitom stanovuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), v platném znění, jež je základním veřejnoprávním předpisem, upravujícím základní vztahy podnikatelů a státu. Dále upravuje základní podmínky podnikání pro převážnou většinu podnikatelských aktivit právnických a fyzických osob.

Pokud bychom se na definici živnostenského podnikání podívali přímo do živnostenského zákona, tak ten definuje živnostenské podnikání jako soustavnou činnost, provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem. Tato definice se s uváděnými znaky shoduje s definicí podnikání podle obchodního zákoníku. Působnost živnostenského zákona je však užší v důsledku vazby na podmínky stanovené živnostenským zákonem a nezahrnuje tak podnikání na základě jiného než živnostenského oprávnění.

Pro živnostenské podnikání nejen u nás, ale i v dalších evropských zemích je příznačné, že se jeho právní úprava často mění. Příčinu těchto častých změn lze především spatřovat v tom, že přijaté právní normy se špatně aplikují v praxi.

2. ŽIVNOSTENSKÉ PODNIKÁNÍ

2.1. Všeobecné podmínky pro provádění živnosti

V režimu živnostenského zákona se podnikatelem rozumí každá fyzická i právnická osoba, tuzemská i zahraniční, splňující podmínky stanovené tímto zákonem. Každý podnikatel (živnostník) musí splnit tyto všeobecné podmínky:

- dosažení věku 18 let,
- mít způsobilost k právním úkonům,
- být bezúhonný (za bezúhonného se nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně, pokud byl tento trestný čin spáchán v souvislosti s podnikáním, nebo s předmětem podnikání, o který žádá nebo který ohlašuje, pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen).

Na některé živnosti se pak vztahují zvláštní podmínky, jakými jsou odborná nebo jiná způsobilost. Pokud nejsou splněny všechny podmínky, může živnost provozovat odpovědný zástupce, který všechny potřebné podmínky splňuje.

2.2. Základní pojmy živnostenského podnikání

Z hlediska práva – legislativy ČR je podnikání soustavná činnost, prováděná podnikatelem samostatně, pod vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku a při dodržení podmínek živnostenského zákona.³

- **Soustavnou činností** se rozumí stálý výkon určité činnosti, který trvá delší časové období nebo se tato činnost pravidelně opakuje.

---

³ ZICHOVÁ, J. *Živnostenské podnikání*. 2008, Praha: Nakladatelství Key Publishing, s.r.o., 1. vydání, str. 27 a násl.

Je charakterizována nejen jako každodenní, či v krátkých časových intervalech se opakující činnost, ale může jít o činnosti vykonávanou i v delších časových intervalech. Někdy dokonce pouze sezónně, ale přesto pravidelně a tím opakovaně, ovšem nikoliv až po několika letech. Předpokládá se, že živností nemůže být činnost ojedinělá a nahodilá. V každém případě je třeba posuzovat soustavnost individuálně, podle charakteru činnosti a dále konkrétní okolnosti jednotlivých případů.

- **Samostatnost** odlišuje živnostenské podnikání od zaměstnaneckého poměru. Odráží skutečnost, že podnikatel rozhoduje sám o způsobu, organizaci a rozsahu své práce, o době a místě výkonu práce. Zajišťuje činnost v ekonomickém a právním smyslu. Dále i prostřednictvím odpovědného zástupce. Znak samostatnosti je třeba vždy vykládat s přihlédnutím ke konkrétním podmínkám a povaze činnosti. Je třeba odlišovat případy zastřeného pracovněprávního vztahu a vztahu subdavatelského.

- **Provozování vlastním jménem** znamená, že podnikatel je povinen činit právní úkony pod svou obchodní firmou. Obchodní firma je název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku bez ohledu na to, zda ji vykonává podnikatel sám nebo prostřednictvím svých zaměstnanců nebo jiných pověřených osob na základě smluvního vztahu. Podnikatel FO, který není zapsán do obchodního rejstříku, je povinen činit právní úkony pod svým jménem a příjmením. Na podnikatele nezapsané do obchodního rejstříku se právní institut obchodní firmy nevztahuje.

- **Vlastní odpovědnost** je dalším znakem živnostenského podnikání. Vyjadřuje tu skutečnost, že podnikatel odpovídá za své závazky vyplývající z jeho podnikatelské činnosti celým svým majetkem. Rozumí se tím odpovědnost podnikatele za dodržování právních

předpisů a převzatých závazků a odpovědnost za výsledky podnikatelské činnosti.

- **Účelem je dosažení zisku**, není rozhodující, zda zisku bylo skutečně při činnosti dosaženo, pro jaké účely bude zisk použit, ale to, že ten, kdo činnost vykonává, zisku dosáhnout chce a činnost k tomuto cíli směřuje.⁴

---

⁴ ZICHOVÁ, J. *Živnostenské podnikání*. 2008, Praha: Nakladatelství Key Publishing, s.r.o., 1. vydání, str. 135 a násl.

3. ŽIVNOSTENSKÉ PODNIKÁNÍ

Podle § 9 zákona č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, dělíme živnosti na:

- ❑ **ohlašovací** tyto živnosti mohou být při splnění stanovených podmínek provozovány na základě ohlášení,
- ❑ **koncesované** tyto živnosti smějí být provozovány na základě koncese. Je tedy nutné povolení k provozování těchto činností. Stát tímto reguluje počet těchto koncesovaných živností.

3.1. Druhy ohlašovacích živností

- ❑ **živnosti řemeslné** – jsou živnosti, které upravuje příloha č. 1 zákona o živnostenském podnikání. Jsou to živnosti, pro jejichž provozování je třeba splnit všeobecné požadavky stanovené zákonem a nezbytnou odbornou způsobilost k jednotlivým živnostem (vzdělání, praxe, atp.). Patří sem např. řeznictví a uzenářství, mlékárenství, mlynářství, pekařství a cukrářství, pivovarnictví a sladovnictví, zpracování kůží a kožešin, ale i barvení a chemická úprava textilií, čištění a praní textilu a oděvů a kominictví a dále také hostinská činnost, kosmetické služby a pedikúra a manikúra
- ❑ **živnosti vázané** – odborná způsobilost pro vázané živnosti je stanovena přílohou č. 2 zákona o živnostenském podnikání. Občan České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie může prokázat odbornou způsobilost dokladem o uznání odborné kvalifikace vydaným uznávacím orgánem podle zákona o uznávání odborné kvalifikace. Patří sem např. oční optika, podnikání v oblasti nakládání s nebezpečnými odpady, projektová činnost ve výstavbě, provádění staveb, jejich změn a odstraňování, ale i provozování autoškoly, masérské a rekondiční a regenerační služby, anebo provozování solárií.

- **živnost volná** – živnosti, pro jejichž provozování zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, nevyžaduje prokazování odborné ani jiné způsobilosti. Živnost volná a obory činností, které náležejí do živnosti volné, obsahuje příloha č. 4 živnostenského zákona. K získání živnostenského oprávnění pro živnost volnou musí být splněny pouze všeobecné podmínky (§ 6 odst. 1), což jsou, jak již bylo uvedeno výše, dosažení věku 18 let, způsobilost k právním úkonům a bezúhonnost. Mezi živnosti volné patří např. poskytování služeb pro zemědělství, zahradnictví, rybníkářství, lesnictví a myslivost, činnost odborného lesního hospodáře, vyhotovování lesních hospodářských plánů a osnov, nakládání s reprodukčním materiálem lesních dřevin, chov zvířat a jejich výcvik (s výjimkou živočišné výroby), úprava nerostů, dobývání rašeliny a bahna, výroba potravinářských a škrobářenských výrobků či pěstitelské pálení. Těchto živností je zhruba 80.

3.2. Koncesované živnosti

3.2.1. Stručná historie koncesované živnosti

Koncesní systém byl obecně zaveden v roce 1935 vládním nařízením č. 162/1935 Sb., o dočasných omezeních v některých odvětvích podnikání. Podle tohoto nařízení bylo možno podnikat v určitých oborech nebo rozšířit živnost, jen pokud takovéto podnikání nemělo hospodářsky nezdravý vliv na soutěžní poměry všeobecně nebo s ohledem na užší okruh stanoviště živnosti. Zasahovalo do drobných živností a vytvářelo sféru malovýroby a maloobchodu, tzn. podobný numerus clausus jako indikační předpisy v oblasti tovární výroby.⁵

Značné omezení podnikatelské svobody představovalo také tzv. zavedení všeobecného koncesního systému na základě vládních nařízení

---

⁵ BIANCHI, L. *Dejiny štátu a práva v období kapitalizmu*. 1973, Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, str. 315

č. 219/1938 Sb. ze dne 9. října 1938 a č. 265/1938 Sb. ze dne 4. listopadu 1938, o dočasných omezeních v živnostenském a jiném výdělečném podnikání. Tento systém spočíval v tom, že výkon veškerého výdělečného podniku, ať už nového nebo jeho provozování v jiné obci, než byl dosud provozován, byl povolen jen v případě, že nebyly námitky z hlediska mimořádných poměrů hospodářských, způsobených stavem branné pohotovosti státu nebo obsazením některých území státu cizí mocí nebo vůbec z důvodů veřejného zájmu. Jakékoliv podnikání bylo povoleno pouze za těchto podmínek, i když byly splněny ostatní náležitosti. I když platnost výše uvedených nařízení byla původně omezena na dobu jednoho roku, byla doplňována a jejich platnost postupně prodlužována.

V letech 1939 až 1950 zůstává v podstatě zachován koncesní systém, neboť živnostenské podnikání nebo jiné výdělečné podnikání mohlo být provozováno pouze v případě, že nebyly žádné námitky z důvodů hospodářských nebo z důvodů veřejného, později obecného zájmu.

V poválečném období byl konfiskován majetek německých živnostníků a řemeslníků, zpřísnil se režim udělování koncesí zvýšila se kontrola ze strany státu. Po válce v roce 1945 došlo k rozsáhlému znárodnění, kdy byly znárodněny některé průmyslové a potravinářské podniky, veškeré akciové banky a soukromé pojišťovny.

Změnu v pozitivním smyslu signalizovalo období před únorem 1948, kdy všechny strany, včetně komunistické, slibovaly podporu soukromého podnikání. Ve skutečnosti však v únoru 1948 došlo k další vlně znárodnění, která fakticky zlikvidovala soukromý sektor. Byly zrušeny obchodní a živnostenská komora a jejich funkci převzaly národní výbory. Ústava z roku 1948 prosazovala tzv. společenské vlastnictví a se soukromým vlastnictvím počítala pouze okrajově.⁶

---

⁶ MATES, P. *Znárodnění – dědictví socialismu*. Právní rádce č. 7/1993, str. 9

Léta padesátá znamenají zánik řemesel a soukromých živnostenských podniků. Asi polovina živností byla přesunuta do průmyslových podniků a zhruba druhá polovina do podniků komunálních služeb a do výrobních družstev. Likvidace živnostenského podnikání tak způsobila značné škody v celém národním hospodářství. Projevily se zejména tím, že se zmenšila kapacita údržbových, opravárenských činností a činností poskytujících služby. Postiženo bylo zejména stavebnictví, celá síť obchodu a pohostinství.

V období po roce 1989 přinesl zásadní změnu až zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, který upravil individuální podnikání fyzických osob. Právní úprava podnikání fyzických osob byla založena na několika zákonech. Na jedné straně to byl již výše jmenovaný zákon o soukromém podnikání občanů a dále zákon č. 103/1990 Sb., který měnil a doplňoval hospodářský zákoník a který umožňoval společné podnikání fyzických osob formou obchodních společností. Pro případy, kdy občané chtěli podnikat společně, měl význam i zákon č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech.

Oprávnění k podnikatelské činnosti vznikalo registrací u příslušného okresního národního výboru. Při splnění předpokladů pro výkon podnikatelské činnosti měl orgán příslušný k registraci povinnost pouze konstatovat existenci těchto předpokladů a vydat příslušné rozhodnutí o registraci. Přesto již v některých případech bylo nutné k určité podnikatelské činnosti získat povolení, neboli souhlas státního orgánu s předmětem činnosti. Povolení činnosti podle zvláštních předpisů bylo podmínkou následné registrace.⁷

---

⁷ Předchozí povolení bylo např. vyžadováno podle zákona č. 192/1988 Sb., o zvlášť nebezpečných jezech, nebo povolení ke zřizování nebo rozšiřování energetického díla a k řadě dalších činností upravených zvláštními předpisy.

3.2.2. Charakteristika koncesované živnosti současnosti

Živnosti koncesované jsou ty vybrané činnosti, jejichž provozování si vyžaduje státní souhlas podle zvláštního právního předpisu. Výkon jednotlivých rizikových nebo z hlediska ochrany státních zájmů důležitých činností upravují zvláštní právní předpisy. V této skupině živností jsou to činnosti, jejichž regulace z hlediska veřejného zájmu je stále aktuální, jsou upraveny částečně zvláštními předpisy a jejich výkon je podmíněn povolením (souhlasem) příslušného orgánu státní správy. Okruh koncesovaných živností je výslovně vymezen v příloze č. 3 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

Jmenované živnosti smějí být provozovány jen na základě uděleného povolení vydaného ve formě tzv. rozhodnutí o udělení koncese. Vztahují se k podnikatelským činnostem, pro jejichž provozování je nutné splnit jednak všeobecné podmínky provozování živnosti, ale i zvláštní podmínky provozování živnosti. Povolení ve formě tzv. koncese uděluje příslušný živnostenský úřad, jako zástupce státu, který současně posuzuje splnění výše uvedených podmínek přitom se řídí postupem daným zákonem.

Koncesované živnosti jsou činnosti, které z důvodů veřejného zájmu vyžadují uvedené povolení buď proto, že jejich provozování klade vysoké nároky na odbornou způsobilost, nebo povaha provozu a jeho nebezpečnost pro okolí si vyžaduje stanovení zvláštních podmínek, nebo jsou dány oba důvody současně. V kategorii koncesovaných živností je obsažena určitá regulace živnostenského podnikání ze strany státu, s cílem zajistit ochranu veřejných zájmů. Před zahájením provozování koncesované živnosti je proto živnostenským zákonem stanovena přímo povinnost získat státní souhlas. Počet koncesovaných živností, jak vyplývá ze současné právní úpravy, se neustále mění, a tím se zvyšuje i míra regulace provozování vybraných živností, zejména těch, jejichž nesprávné provozování může ohrozit zdraví nebo bezpečnost osob.

3.2.3. Základní podmínky k provozování koncesované živnosti

Jednou z podmínek provozování koncesovaných živností je odborná způsobilost, kterou vedle podnikatele prokazuje i odpovědný zástupce, statutární orgán, nebo člen statutárního orgánu, popř. vedoucí organizační složky zahraniční osoby (pokud jsou ustanoveny do funkce odpovědného zástupce). Otázku odborné způsobilosti jednak hodnotí příslušný živnostenský úřad při projednávání žádosti a jednak se k ní vyjadřuje i příslušný orgán státní správy formou stanoviska k žádosti o koncesi.

Základním předpokladem udělení živnostenské koncese je vedle dalších podmínek i kladné stanovisko orgánu státní správy, který se vyjadřuje ke konkrétní žádosti o koncesi, podle oblasti působnosti.

Žadateli o koncesi se ukládá povinnost předložit doklady a uvést údaje podle zvláštních předpisů, které jsou nezbytné pro vydání stanoviska příslušného orgánu státní správy, který se k žádosti o koncesi vyjadřuje.

Před zahájením provozování koncesované živnosti je stanovena povinnost získat státní povolení, jak bylo uvedeno výše. Stát reprezentovaný živnostenským úřadem musí posoudit žádost uchazeče o živnostenské oprávnění a na jeho základě výkon živnosti povolit (udělit koncesi) či nepovolit (neudělit koncesi) a rozhodnout, zda žadatel je způsobilý či nikoliv.

Živnostenské oprávnění ke koncesované živnosti pak vzniká dnem, kdy rozhodnutí o udělení koncese nabude právní moci (den vzniku práva provozovat živnost se uvede v koncesní listině).

V zájmu ochrany zvláštního společenského zájmu jsou živnostenské úřady pověřeny, aby v rozhodnutí o koncesi stanovily ještě oprávněnému subjektu podmínky pro výkon jemu daného živnostenského oprávnění. Tyto podmínky provozování koncesované živnosti pak mohou být uloženy nebo

měněny živnostenským úřadem pouze na základě živnostenského zákona nebo zvláštních předpisů. Jedná se zejména o případy, kdy právní předpis přijatý po vydání koncese bude pro provádění konkrétní koncesované živnosti požadovat uložení nebo splnění nových podmínek.

Ochrana společenského zájmu je zajištěna také tím, že příslušné oprávnění je svěřeno subjektu, který poskytuje záruku, že podnikatelská činnost bude v souladu se zákonem a s právem vůbec. Živnostenský zákon stanoví pro všechny koncesované živnosti všeobecné podmínky (věk, způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost a neexistenci daňových nedoplatků) a zvláštní podmínky (požadavek odborné způsobilosti). Podmínky odborné způsobilosti jsou stanoveny příslušnými právními předpisy a jejich splnění posuzuje příslušný orgán státní správy, který se k žádosti o koncesi vyjadřuje.

3.2.4. Řízení o udělení koncese

Řízení o udělení koncese je specifický rozhodovací postup příslušných správních orgánů, jehož výsledkem je autoritativní rozhodnutí. Výsledkem správního řízení může být rozhodnutí o udělení koncese, nebo rozhodnutí o tom, že se žádost o udělení koncese zamítá, případně že se řízení zastavuje. Podle platné právní úpravy lze koncesi jako druh živnostenského oprávnění udělit, pokud jsou splněny podmínky stanovené živnostenským zákonem.

Z určitého hlediska lze proces rozdělit do dvou základních částí nebo lépe na dvě fáze. V první musí živnostenský úřad posoudit žádost o koncesi (příprava rozhodnutí) a ve druhé vydává vlastní rozhodnutí ve věci samé. Při rozhodování o udělení koncese se jedná o jednostranný správní proces, při němž dochází k aplikaci hmotného práva živnostenským úřadem, jako orgánem státní správy. Jedná se o postup, v němž účastníci řízení mají zvláštní procesní postavení. Toto postavení spočívá v tom, že zákon jim přiznává určitá procesní práva a povinnosti.

Subjekty řízení o udělení koncese jsou jednak správní orgány, které provádějí správní řízení a v souvislosti s ním provádějí jednotlivé procesní úkony, a jednak jsou to účastníci správního řízení.

Během provozování koncesované živnosti může samozřejmě dojít k určitým změnám podkladů a změnám údajů, které byly předpokladem udělení koncese. Veškeré změny údajů, obsažené v živnostenské koncesi nebo důležité pro vznik živnostenského oprávnění, je podnikatel povinen oznámit živnostenskému úřadu ve lhůtě stanovené přímo živnostenským zákonem. Na základě oznamovací povinnosti podnikatele živnostenský úřad podle okolností případu provede změnu živnostenského oprávnění, vydá nové živnostenské oprávnění. Může také rozhodnout, o pozastavení provozování koncesované živnosti nebo živnostenské oprávnění zruší nebo konečně písemně vyrozumí podnikatele o provedení zápisu změn v živnostenském rejstříku.

O udělení koncese se rozhoduje v samostatném správním řízení a po právní moci rozhodnutí o udělení koncese vydá živnostenský úřad koncesní listinu, jako průkaz práva provozovat koncesovanou živnost. Stejným způsobem musí živnostenský úřad postupovat, jestliže dojde ke změně živnostenské koncese nebo k vydání koncese nové.

Při rozhodování o změně živnostenské koncese je třeba, aby byly obligatorně splněny podmínky uvedené v živnostenském zákoně.

Skutečnosti, které vedou k zániku živnostenské koncese, jsou v zákoně uvedeny taxativně. Podle platné právní úpravy zaniká živnostenské oprávnění ve formě koncese buď přímo ze zákona, nebo rozhodnutím živnostenského úřadu.⁸

---

⁸ HORZINKOVÁ, E. *Koncesní systém v živnostenském podnikání*. 2002, Praha: nakladatelství ANAG, 1. vydání, str. 76 a násl.

3.2.5. Druhy koncesovaných živností

Koncesované živnosti, jsou živnosti uvedené v příloze č. 3, živnostenského zákona, kde je také stanovena odborná způsobilost pro tyto živnosti.

Mezi koncesované živnosti patří tyto činnosti:

- Výroba a úprava kvasného lihu, konzumního lihu, lihovin a ostatních alkoholických nápojů (s výjimkou piva, ovocných vín, ostatních vín a medoviny a ovocných destilátů získaných pěstitelským pálením)
- Výroba a úprava lihu sulfitového nebo lihu syntetického
- Výzkum, vývoj, výroba, ničení, zneškodňování, zpracování, nákup a prodej výbušnin
- Vývoj, výroba, opravy, úpravy, přeprava, nákup, prodej, půjčování, uschovávání, znehodnocování a ničení zbraní a střeliva
- Nákup a prodej, půjčování, vývoj, výroba, opravy, úpravy, uschovávání, skladování, přeprava, znehodnocování a ničení bezpečnostního materiálu
- Výroba tepelné energie a rozvod tepelné energie, nepodléhající licenci realizovaná ze zdrojů tepelné energie s instalovaným výkonem jednoho zdroje nad 50 kW
- Silniční motorová doprava - nákladní vnitrostátní provozovaná vozidla o největší povolené hmotnosti do 3,5 tuny včetně,
  - nákladní vnitrostátní provozovaná vozidla o největší povolené hmotnosti nad 3,5 tuny,
  - nákladní mezinárodní provozovaná vozidla o největší povolené hmotnosti do 3,5 tuny včetně,
  - nákladní mezinárodní provozovaná vozidla o největší povolené hmotnosti nad 3,5 tuny,
  - vnitrostátní příležitostná osobní,
  - mezinárodní příležitostná osobní,

4. KONCESOVANÉ ŽIVNOSTI UPRAVUJÍCÍ POHŘEBNICTVÍ

4.1. Provozování pohřební služby

Obsahovou náplní této živnosti je poskytování služeb spojených se sjednáváním smlouvy o pohřbení, přepravou lidských pozůstatků, jejich uložením do rakve, úpravou, přechodným uložením v prostorách k tomu určených a pohřebním obřadem (pietním aktem) a další činnosti spojené s pohřbením. Výjimkou jsou činnosti jako provozování pohřebiště, provádění balzamací a konzervací a zpopelňování lidských pozůstatků nebo exhumovaných lidských ostatků, úpravy popela a jeho ukládání do uren, a převozy lidských pozůstatků pro potřebu zdravotnického zařízení, policejních orgánů nebo jiných orgánů činných v trestním řízení. Provozování pohřební služby je koncesovanou živností.⁹

V § 6 odst. 2 zákona č. 256/2001 Sb. o pohřebnictví se stanoví, že žadatel o koncesi na provozování pohřební služby musí prokázat svoji odbornou způsobilost, kterou se rozumí úspěšné absolvování specializované odborné přípravy zaměřené na odbornou provozní, ekonomickou a právní problematiku související s provozováním pohřební služby a

- úplné střední, úplně středí odborné, vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání a minimálně tříletá praxe v oboru, nebo
- základní vzdělání a minimálně desetiletá praxe v oboru.

---

⁹ Příloha č. 3 k zákonu č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Specializovaná odborná příprava je stanovena ve vyhlášce č. 376/2001 Sb. a zahrnuje:

- ❑ provozní část v rozsahu minimálně 40 vyučovacích hodin zaměřenou na sjednávání pohřbení a psychologii jednání s lidmi, postupy při přepravě a pohřbívání lidských pozůstatků, úpravu, přechodné uložení a vystavení lidských pozůstatků, bezpečnost a zdraví při práci, technické a provozní vybavení pohřební služby;
- ❑ ekonomickou část v rozsahu minimálně 20 vyučovacích hodin zaměřenou na ekonomiku provozování pohřební služby včetně účetnictví, cenové kalkulace, evidence, odměňování a daňové problematiky;
- ❑ právní část v rozsahu minimálně 20 vyučovacích hodin zaměřenou na úpravu zacházení s lidskými pozůstatky a znalosti vybraných částí občanského, obchodního, pracovního, živnostenského a trestního práva souvisejících s provozováním pohřební služby (viz. příloha A).

K udělení koncese k provozování pohřební služby je nutné vyjádření krajské hygienické stanice¹⁰ vydané podle zvláštního právního předpisu.¹¹ Krajská hygienická stanice vydá kladné vyjádření, pokud žadatel o koncesi prokáže, že:

- ❑ chladicí zařízení, které bude používat, odpovídá požadavkům uvedeným v § 7 odst. 1 písm. f) zákona o pohřebnictví, a
- ❑ úprava silničních vozidel určených k přepravě lidských pozůstatků, která bude používat, odpovídá požadavkům uvedeným v § 9 odst. 1 zákona o pohřebnictví.

---

¹⁰ Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví

¹¹ § 52 odst. 1. zákona č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů

4.2. Provádění balzamace a konzervace

Zde jsou obsahovou náplní činnosti spojené s úpravou lidských pozůstatků zamezující rozvoji posmrtných změn vyvolaných hnilobnými bakteriemi nebo hmyzem. Napuštění antiseptickými látkami, aby se zabránilo rozkladu (balzamace). Činnosti spojené s úpravou lidských pozůstatků zpomalující rozvoj posmrtných změn vyvolaných hnilobnými bakteriemi nebo hmyzem (konzervace), které nespočívají v pouhém chlazení lidských pozůstatků v chladicích zařízeních. Taktéž se jedná o koncesovanou živnost.¹²

Žadatel o koncesi na provádění balzamace a konzervace musí prokázat svoji odbornou způsobilost, kterou se rozumí úspěšné absolvování specializované odborné přípravy zaměřené na odbornou problematiku související s balzamací a konzervací a

- vysokoškolské vzdělání v oboru všeobecné lékařství,
- vzdělání bakalářského stupně¹³ ve zdravotnických oborech,
- vyšší střední vzdělání ve zdravotnických oborech diplomovaná všeobecná sestra, diplomovaná dětská sestra, diplomovaná sestra pro intenzivní péči nebo diplomovaná porodní asistentka, anebo
- úplné střední odborné vzdělání ve zdravotnických oborech všeobecná sestra, dětská sestra nebo porodní asistentka.

K udělení koncese k provádění balzamace a konzervace je nutné vyjádření krajské hygienické stanice¹⁴ vydané podle zvláštního právního předpisu. Krajská hygienická stanice vydá kladné vyjádření, pokud žadatel o koncesi prokáže, že vybavení, které bude k provádění balzamace a konzervace užívat, není v rozporu s požadavky na ochranu veřejného zdraví.

---

¹² Příloha č. 3 k zákonu č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

¹³ Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách

¹⁴ Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví

4.3. Provozování krematoria

Provozování krematorií zahrnuje poskytování služeb spojených se zpopelňováním lidských pozůstatků nebo exhumovaných lidských ostatků a souvisejícím nakládáním s nimi, úpravou popela, jeho ukládáním do uren a předáním objednateli pohřbu, evidencí provozu krematoria, jakož i dalšími souvisejícími činnostmi (například zabezpečení hudebního doprovodu, úschova uren a podobně).

Žadatel o koncesi na provozování krematoria musí prokázat svoji odbornou způsobilost, kterou se rozumí úspěšné absolvování specializované odborné přípravy zaměřené na odbornou problematiku související s provozováním krematoria a

- úplné střední, úplné střední odborné, vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání a minimálně tříletá praxe v provozu krematoria, nebo
- základní vzdělání a minimálně desetiletá praxe v provozu krematoria.

K udělení koncese k provozování krematoria je nutné vyjádření krajské hygienické stanice¹⁵ vydané podle zvláštního právního předpisu. Krajská hygienická stanice vydá kladné vyjádření, pokud žadatel o koncesi prokáže, že chladicí zařízení, které bude užívat pro uložení lidských pozůstatků do zpopelnění, odpovídá podmínkám stanoveným v § 7 odst. 1 písm. f) zákona o pohřebnictví.

Krematorium lze zřídit jen na základě územního rozhodnutí¹⁶ a následného stavebního povolení; dotčenými orgány jsou vždy také krajská hygienická stanice a orgán ochrany ovzduší. Ochranné pásmo okolo krematoria musí být v šíři nejméně 100 m. Stavební úřad může v tomto ochranném pásmu

---

¹⁵ Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví

¹⁶ § 32 odst. 1 písm. c) zákona č. 50/1976 Sb. o územním plánování a stavebním řádu, ve znění zákona č. 83/1998 Sb.

zakázat nebo omezit provádění staveb, jejich změny a činnosti, které by byly ohrožovány provozem krematoria nebo by mohly ohrozit jeho provoz. Vlastník pozemku v ochranném pásmu má nárok na náhradu za prokázané omezení užívání pozemku. Náklady spojené s technickými úpravami v ochranném pásmu a náhrady za prokázané omezení užívání pozemku v ochranném pásmu nesou společně zřizovatel a provozovatel krematoria.

4.4. Provozování pohřebišť

Jedná se o činnost, která je spojena s pohřebnictvím, ale již se nejedná o koncesovanou živnost, proto zde bude uvedena pouze pro zajímavost.

Provozování veřejného pohřebiště je službou ve veřejném zájmu zajišťovanou obcí v samostatné působnosti nebo registrovanou církví nebo náboženskou společností. Nemůže-li obec zajistit provozování veřejného pohřebiště v územním obvodu své působnosti, je povinna zajistit provozování veřejného pohřebiště v jiné obci v okolí na základě dohody s provozovatelem pohřebiště.

Veřejné pohřebiště lze zřídit na návrh obce nebo registrované církve nebo náboženské společnosti na pozemku v jejich vlastnictví jen na základě územního rozhodnutí a následného stavebního povolení, je-li podle zvláštního právního předpisu vyžadováno. Dotčenými orgány jsou vždy také krajská hygienická stanice a vodohospodářský orgán. Mají-li být součástí veřejného pohřebiště hroby, je obec nebo registrovaná církev nebo náboženská společnost povinna kromě podkladů stanovených zvláštním právním předpisem¹⁷ předložit i výsledky hydrogeologického průzkumu, z nichž je patrné, že pozemek je k takovému způsobu pohřbívání vhodný. Ke zřizování hrobů, hrobek, náhrobků a hrobových zařízení na veřejném pohřebišti není třeba povolení nebo ohlášení

---

¹⁷ § 35 zákona č. 50/1976 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

podle zvláštních předpisů.¹⁸

Ochranné pásmo okolo veřejných pohřbišť se zřizuje v šíři nejméně 100 m. Stavební úřad může v tomto ochranném pásmu zakázat nebo omezit provádění staveb, jejich změny nebo činnosti, které by byly ohrožovány provozem veřejného pohřbiště nebo by mohly ohrozit řádný provoz veřejného pohřbiště nebo jeho důstojnost. Vlastník pozemku v ochranném pásmu má nárok na náhradu za prokázané omezení užívání pozemku. Náklady spojené s technickými úpravami v ochranném pásmu a náhrady za prokázané omezení užívání pozemku v ochranném pásmu nese provozovatel pohřbiště.

Provozování veřejného pohřbiště zahrnuje výkopové práce související s pohřbením a exhumací, pohřbívání lidských pozůstatků a lidských ostatků do hrobů nebo hrobek, provádění exhumací, ukládání, rozptýl a vsyp zpopelněných lidských pozůstatků, správu a údržbu veřejného pohřbiště, včetně komunikací a okolní zeleně, pronájem hrobových míst a vedení související evidence.

K provozování veřejného pohřbiště a změnám řádu veřejného pohřbiště je nutný předchozí souhlas územně příslušného krajského úřadu. Krajský úřad vydá souhlas za předpokladu, že řád veřejného pohřbiště byl vypracován v souladu s požadavky stanovenými zákonem. Provozovatel pohřbiště je povinen předložit krajskému úřadu veškeré podklady, které si pro tento účel vyžádá.

Dle § 20 zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví je provozovatel veřejného pohřbiště povinen:

- provozovat veřejné pohřbiště v souladu se zveřejněným řádem veřejného pohřbiště, tímto zákonem a zvláštními právními předpisy,¹⁹

---

¹⁸ § 54 zákona č. 50/1976 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

¹⁹ např. zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů

- ❑ stanovit stejné podmínky pro sjednání nájmu hrobového místa pro každého nájemce,
- ❑ zdržet se ve styku s pozůstalými chování nešetrného k jejich citům a umožnit při smutečních obřadech účast registrovaných církví, náboženských společností a jiných osob v souladu s projevenou vůlí osob, které sjednaly pohřbení,
- ❑ vést evidenci související s provozováním veřejného pohřebiště,
- ❑ v případě, že lidské ostatky nejsou ani po uplynutí stanovené tlecí doby zetlelé, neprodleně zajistit příslušné podklady pro stanovení nové tlecí doby ve smyslu § 22 odst. 3, na jejich základě navrhnout novou tlecí dobu, vyžádat si k ní stanovisko krajské hygienické stanice a na základě tohoto stanoviska upravit odpovídajícím způsobem řád veřejného pohřebiště,
- ❑ v případě zákazu pohřbívání bezodkladně písemně informovat nájemce hrobových míst, pokud je mu známa jejich adresa, a současně informovat veřejnost o tomto zákazu v místě na daném veřejném pohřebišti obvyklém,
- ❑ v případě rušení veřejného pohřebiště
  - písemně informovat nájemce hrobových míst o zahájení řízení podle § 24 odst. 1, pokud je mu známa jejich adresa, a současně tuto informaci zveřejnit na místě na daném veřejném pohřebišti obvyklém,
  - písemně informovat nájemce hrobových míst o vydání rozhodnutí podle § 24 odst. 1 a datu, k němuž má být veřejné pohřebiště zrušeno, pokud je mu známa jejich adresa, a současně tuto informaci zveřejnit na místě na daném veřejném pohřebišti obvyklém,
  - pokud nájemci hrobových míst před zveřejněným dnem zrušení veřejného pohřebiště nepřemístí lidské ostatky na jiné veřejné pohřebiště, ponechat nezapelněné lidské ostatky na místě, urny vybrat a lidské ostatky, které v nich byly obsaženy, uložit do společného hrobu na jiném veřejném pohřebišti, nebo je volně

smísit se zemí,

- je-li provozovatelem veřejného pohřebiště obec, informovat vlastníka náhrobku a ostatního hrobového zařízení, které jejich vlastník neodstraní do dne zrušení veřejného pohřebiště, že pokud se do 1 roku o tyto věci nepřihlásí, bude s nimi naloženo jako s věcmi opuštěnými; není-li provozovatelem veřejného pohřebiště obec, odevzdat obci, spolu s adresou vlastníka, náhrobky a ostatní hrobové zařízení, které jejich vlastník neodstraní do dne zrušení veřejného pohřebiště, a o tomto postupu předem vlastníka informovat s tím, že pokud se do 1 roku o tyto věci nepřihlásí, bude s nimi naloženo jako s věcmi opuštěnými,
- pokud má být využito zrušeného veřejného pohřebiště k účelu, při kterém je třeba prohloubit terén, zajistit, aby všechny lidské ostatky byly vyzvednuty a na jiném veřejném pohřebišti uloženy do společného hrobu, a s nalezenými předměty, u nichž se předpokládá, že jsou zhotoveny z drahých kovů nebo s předměty, které mají kulturně-historickou hodnotu, ponechanými v hrobech a hrobkách, naložit obdobně jako v bodu 4,
- pokud jsou na něm vsypové a rozptylové louky, zajistit přemístění jejich travního porostu a zeminy na jiné veřejné pohřebiště.

5. PODNIKÁNÍ V POHŘEBNICTVÍ

Pohřebnictví není sociální služba, což si lidé mnohdy neuvědomují. Ale asi největší specifikum je právě důraz na etiku tohoto podnikání. Většinou, i v rámci Evropy, jsou to firmy rodinné. Některé dokonce mají i historickou tradici s tím, že v době komunistů a komunálních služeb pokračovali bývalí majitelé ve své praxi a po revoluci si jejich potomci firmu zase vzali. Ale většinou vznikly pohřební ústavy privatizací komunálních služeb lidmi, kteří v nich byli zaměstnáni. Ve světě pak bývají pohřebnické firmy většinou spojené s další činností, jako je truhlářství nebo kamenictví.

5.1. Historický exkurs pohřebnictví a pohřbívání

Nutno podotknout, že pokud bychom se chtěli věnovat historii pohřebnictví a pohřbívání skutečně důkladně, vydalo by to nejmíň na další samostatnou práci. Proto zde uvedeme pouze značně zkrácené informace.

Po nástupu křesťanství zde nastala dlouhá éra pohřbívání do hrobů a upalování byli pouze kacíři, lidé obvinění z čarodějnictví či vampyrismu a další, nějakým způsobem „podezřelí“ jedinci. Toto období trvalo až do počátku dvacátého století, kdy došlo k rozšíření pohřbívání žehem.

Hřbitovy se obvykle nacházely v okolí kostelů, což již během středověku začalo zvláště v opevněných městech narážet na problém, který spočíval v nedostatku místa. Naši předkové toto často řešili tak, že na hřbitov postupně navázeli další a další vrstvy hlíny a pohřbívání tak probíhalo „na patra“. Bohužel takto situaci nešlo řešit stále, a na konci středověku, z důvodu nárůstu populace, tak již nebylo možné hřbitovy dále rozšiřovat ani zvyšovat jejich terén.

Jediným, v té době přijatelným řešením, se stala exhumace a hromadné uložení ostatků v okolí kostelů, v kaplích a kostnicích. K budování kostnic sice docházelo po celé období středověku, k velkému rozmachu ale došlo v 18. století, kdy se situace stávala neúnosnou a hřbitovy začaly být přemísťovány mimo uzavřenou část města.²⁰

Pokud se nyní zaměříme na pohřbívání žehem, tak tento způsob pohřbívání je podle některých historických pramenů starý jako lidstvo samo. To je však nutno chápat jen v přeneseném smyslu slova. První urny s popelem z tělesných pozůstatků usedlých zemědělců a pastevců pocházejí v období asi 3000 let před naším letopočtem. Podle některých historických údajů jsou ještě o tisíc let starší. Pohřbívání ohněm bylo doloženo hlavně v oblasti starobylých orientálních kulturních center.

Ve střední Evropě se uplatňuje asi o 1000 až 1500 let později. Používá se však jako jediná forma pohřbu vůbec. Staří Římané považují zpopelnění zesnulých za nejčestnější způsob pohřbu a stejně tak je tomu i u Čechů a slovanského obyvatelstva v široké oblasti kolem řeky Volhy. Zpopelnění je tedy jedním z původních znaků vývoje lidstva a projevuje se zprvu u primitivních národů a pak i u kulturně vyspělých společenských útvarů. Nutno však podotknout, že i když existovala jediná forma pohřbívání, nebylo tomu tak při ukládání uren.

První kočovné kmeny nepochovávaly své mrtvé, ale ponechávaly je na místě, kde zahynuli. Když se usadily a měly ve svém okolí dostatek paliva, zpopelněly mrtvé pod širým nebem. Při pohřbech kmenových knížat a význačných hodnostářů vládnoucích tříd se inscenovaly okázalé smuteční slavnosti.

Pohřbívání ohněm se udržovalo po dobu několika tisíciletí, a to zejména v Indii, jihovýchodní Asii, Indonésii, hlavně však v Japonsku. Tento způsob pohřbu začalo postupně potlačovat křesťanství a islám. Upalováním údajných kacířů a čarodějnic tuto formu pohřbu pak inkvizice úplně zhanobila.

---

²⁰ www.cestovatel.cz/clanky/brnenska-kostnice-je-druha-nejvetsi-v-evrope/

Německý vědec Jakub Grimm „znovu objevil“ spalování mrtvých při svém bádání, věnovaném starším kulturám lidstva. Ve své přednášce, nazvané „O zpopelňování mrtvol“, kterou přednesl v listopadu roku 1849 v Akademii věd v Berlíně, upozornil širokou veřejnost na tento zapomenutý druh pohřbu, a tím dal i podnět k jeho znovuvzkříšení. Pokrokoví vědci a lidé všech společenských vrstev pak založili v evropských městech spolky, které propagovaly pohřeb žehem. Svou činností dosáhly prvního úspěchu – uvedli do provozu první krematorium na světě, a to dokonce v katolické Itálii. Technický pokrok umožnil později nahradit nákladné spalování mrtvých na hranici zavedením žároviště.

První žároviště, které zkonstruoval inženýr Schneider, instalovali v krematoriu v německém městě Gotha. Pro pohřeb žehem se vyslovili i mnozí čeští kulturní a vědečtí pracovníci již v druhé polovině minulého století, například Božena Němcová, Jan Neruda, Vojta Náprstek a mnozí jiní. V roce 1907 se uskutečnil v Praze kongres mezinárodní ateistické organizace „Volná myšlenka“ za účasti zástupců nejrůznějších pokrokových organizací. Předmětem jednání byla i myšlenka kremačního hnutí a na toto téma promluvil i dr. Jindřich Záhoř, předseda české Společnosti pro spalování mrtvých, která existovala v té době již osmý rok. Byla to ideová a propagační organizace, která však nezajišťovala svým členům žádné služby. Mladí členové této společnosti nebyli spokojeni s pomalým postupem šíření kremační myšlenky a hlavní příčinu viděli v tom, že pro vysoké finanční náklady nebyl pohřeb žehem přístupný i lidovým vrstvám. Z této opozice, kterou vedli redaktor Karel Pelant a herec Josef Lukavský, vznikl nakonec v roce 1909 spolek Krematorium.

Tento nový spolek programově zdůrazňoval své sociální poslání, které bylo ovlivněno revolucí v Rusku v roce 1905. V jejím důsledku došlo k rozvoji revolučního hnutí v celé rakousko-uherské monarchii, a to bylo namířeno proti konzervativnímu myšlení vládnoucí katolické církve. Vytvoření přijatelných podmínek pro pohřeb žehem bylo hlavní náplní činnosti spolku. Na území tehdejšího Rakousko-Uherska však neexistoval zákon, který by pohřeb žehem

povoloval. Proto se využívalo služeb krematorií v německé Gotze a Žitavě. Po vzniku Československé republiky si vytyčil spolek jako hlavní úkol legalizaci pohřbu žehem. Návrh zákona vypracoval dr. Kvapil, první předseda spolku Krematorium. Jeho znění bylo velice stručné; „Pohřbívání žehem dovoleno!“ Po jeho schválení v roce 1919 bylo dáno do provozu krematorium v Liberci, které vybudoval již v roce 1915 německý kremační spolek „Die Flamme“. Zákaz jeho otevření si původně vymohly v rakousko-uherské monarchii klerikální kruhy. Dr. Jaroslav Kvapil, který byl po roce 1945 jmenován národním umělcem, předložil návrh, aby se pohřební ústavy zřizovaly pod správou obecní a aby se takto zabránilo kořistnictví v tomto druhu podnikání.

Ve své propagační činnosti seznamoval spolek Krematorium širokou veřejnost s nejnovějšími vědeckými poznatky a šířil zásady materialistického světového názoru. Finančně přispíval i na výstavbu krematorií. První provizorní krematorium vzniká v roce 1921 v Praze přestavbou hřbitovní kaple. O dva roky později bylo vybudováno krematorium v Pardubicích a postupně pak vznikají další v Nymburce, Mostě, Ostravě, Českých Budějovicích a v Plzni. Stálé krematorium bylo dáno v Praze do provozu v roce 1932. Koncem roku 1938 bylo v Československu v provozu již 12 krematorií.

Po osvobození naší vlasti v roce 1945 byly vytvořeny lepší předpoklady pro masovou činnost spolku pod změněným názvem Spolek přátel žehu a později Společnost přátel žehu. Další jeho činnost se pak rozvíjí ve spolupráci s obrozenou Národní frontou a hlavně jednotlivými národními výbory a jejich komisemi – sbory pro občanské záležitosti.

V rámci spolku Krematorium byla vytvořena i tzv. Technická služba, která poskytovala poradenské služby a vypracovala ideové plány a studie moderních pohřebišť a urnových hájů. Později byla přejmenována na Inženýrské středisko Společnosti přátel žehu.

Rozvoj moderních forem pohřbívání umožnila vyhláška hlavního hygienika ČSSR, týkající se rozptylu popela z tělesných pozůstatků. Později byla nahrazena vyhláškou ministerstva zdravotnictví č. 47/66. Koncem roku 1970 bylo v Československu již 30 urnových hájů, kde se uskutečňoval rozptyl a později i vsyp.

Statistika uskutečněných pohřbů v ČR neexistuje a není ani zákonem uloženo ji provádět. Kvalifikovaný odhad uvádí, že ročně je u nás pohřbeno cca 100 000 těl zemřelých. Z toho 80 % je zpopelněno, 20 % uloženo v rakvi do hrobu. Jiné způsoby pohřbení - např. kryonizace²¹, plastinace²² apod. - nejsou v ČR dovoleny. K účelu pohřbívání bylo v polovině prvního desetiletí tohoto století zřízeno v České republice celkem 5799 veřejných a neveřejných provozovaných pohřebišť. K tomu je provozováno i 27 krematorií s celkem 54 žárovišti.²³

5.2. Sdružení pohřebnictví v České republice

Sdružení pohřebnictví, profesní organizace tohoto oboru, se rozhodlo pomoci lidem v orientaci s tím, jakou firmu si pro poslední rozloučení vybrat. "Znakem kvality" (viz. příloha B) označuje ty dobré pohřební služby, které splňují kritéria Sdružení a o propůjčení znaku požádají. Firma je kontrolována jak z hlediska zákaznického hodnocení, tak z hlediska profesního. Znak kvality je propůjčován na dobu dvou let, po druhém propůjčení na dobu tří let (viz.

---

²¹ zmrazování lidí těsně po smrti, zejména při, v té době, nevléčitelných nemocech, na které snad budou někdy objeveny léky. Po objevení léku by pak došlo k „rozmražení“

²² odborníci se shodují, že jde o průlomovou metodu, která umožňuje vytváření velmi odolných a trvanlivých preparátů. Mrtvá tkáň se nejdříve zakonzervuje formalinem. V tomto stavu začnou lékaři pracovat s pinzetou a skalpelem. Když tělo nebo orgán vypreparují do požadované podoby, nahradí ve speciálním roztoku vodu a tuk v tkáních acetonem. Ve vakuu se později opakuje totéž. Aceton ale vystřídá speciální silikon. Pak se preparát zafixuje v konečné poloze a silikon v tkáních se vytvrdí pomocí světla nebo plynu. Za vynálezce metody je považován Dr. Gunther von Hagens

²³ www.cestovatel.cz

příloha C). V této době jsou u držitele znaku kvality prováděny namátkové i plánované kontroly.

5.3. Výklad základních pojmů

Z důvodu ucelenosti práce ve všech směrech je důležité na tomto místě uvést alespoň základní pojmy z oblasti pohřebnictví. V zákoně č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví jsou potřebné pojmy popsány následovně:

- ❑ **lidské pozůstatky** – mrtvé lidské tělo nebo jeho části do pohřbení, pokud nejsou za podmínek stanovených zvláštním předpisem²⁴ použity pro potřeby lékařské vědy, výzkumu nebo k výukovým účelům a zpopelněny ve spalovně zdravotnického zařízení podle zvláštního právního předpisu,²⁵
- ❑ **lidské ostatky** – lidské pozůstatky po pohřbení,
- ❑ **pohřbení** – uložení lidských pozůstatků do hrobu nebo hrobky na veřejném nebo neveřejném pohřebišti nebo jejich zpopelnění v krematoriu,
- ❑ **veřejné pohřebiště** – prostor určený k pohřbení lidských pozůstatků nebo uložení zpopelněných lidských ostatků v podobě míst pro hroby a hrobky nebo úložiště jednotlivých uren nebo rozptylové či vsypové louky nebo jejich kombinace,
- ❑ **neveřejné pohřebiště** - účelová zařízení určená výlučně pro uložení lidských pozůstatků nebo zpopelněných lidských ostatků členů řeholních řádů nebo kongregací a prostory zřízené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona pro uložení lidských pozůstatků nebo zpopelněných lidských ostatků členů uzavřených, zejména příbuzenských společenství. Za neveřejná pohřebiště se rovněž považují účelová zařízení určená výlučně pro uložení lidských pozůstatků

---

²⁴ Vyhláška č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a o pohřebnictví

²⁵ Vyhláška č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a o pohřebnictví

příslušníků registrovaných církví nebo náboženských společností,²⁶ jejichž vnitřní předpisy a obřady neumožňují ukládání lidských pozůstatků nebo zpopelněných lidských ostatků na veřejném pohřebišti. Provozování neveřejného pohřebiště nesmí ohrozit veřejné zdraví a podléhá státnímu zdravotnímu doзору,

- ❑ **hrobové místo** – místo na pohřebišti určené pro zřízení hrobu nebo hrobky nebo vyhrazené místo v úložišti jednotlivých uren,
- ❑ **balzamace** – úprava lidských pozůstatků zamezující rozvoji posmrtných změn vyvolaných hnilobnými bakteriemi nebo hmyzem,
- ❑ **konzervace** – úprava lidských pozůstatků zpomalující rozvoj posmrtných změn vyvolaných hnilobnými bakteriemi nebo hmyzem,
- ❑ **úprava lidských pozůstatků** – jejich úprava před pietním uložením do rakve, zejména umývání, holení, stříhání, kosmetické úpravy, oblečení do šatů nebo rubáše,
- ❑ **konečná rakev** – rakev, v níž jsou lidské pozůstatky pohřbeny,
- ❑ **totožnost** – jméno, příjmení, datum narození a státní příslušnost zemřelého,
- ❑ **exhumace** – manipulace s nezetlenými i zetlenými lidskými ostatky.

5.4. Zákon o pohřebnictví

Jak již bylo v práci uvedeno, pohřebnictví je upraveno zákonem č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů ve znění zák. č. 479/2001 Sb., 320/2002 Sb., 274/2003 Sb., 112/2004 Sb. a 67/2006 Sb. (dále jen zákon o pohřebnictví). Před přijetím tohoto zákona do legislativy České republiky bylo pohřebnictví upraveno pouze vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a o pohřebnictví. Tato vyhláška však neodpovídala svým obsahem současným společensko-ekonomickým potřebám a po legislativní stránce byla v rozporu s Ústavou České republiky. V této vyhlášce byly nedostatečně upraveny především

---

²⁶ Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností

podmínky k provádění činností v pohřebnictví, tzn. provozování pohřební služby, provozování pohřebišť a krematorií. Dále neupravovala vztahy spojené se sjednáním smlouvy o pohřbení, nakládání s lidskými ostatky před pohřbením včetně přepravy, postup spojený se zřizováním, provozováním a rušením pohřebišť nebo s provozováním krematorií a v neposlední řadě i užívání hrobových míst.²⁷

Současný platný zákon o pohřebnictví reguluje postupy od předání těla zemřelého až k pohřbení, včetně např. podmínek provozování pohřebních služeb, krematorií i pohřebišť, převozu lidských pozůstatků či nájmu hrobového místa. Krajské úřady pak vydávají souhlas k provozování pohřebišť, k vydání řádu pohřebišť a jeho změnám. Funkci ústředního orgánu státní správy v oblasti pohřebnictví vykonává Ministerstvo pro místní rozvoj.

5.5. Problematika aplikace zákona o pohřebnictví v praxi

Politik Jiří Thomas Payn k novelizacím zákona o pohřebnictví uvedl:

„V červnu 2001 byl schválen vládní návrh zákona o pohřebnictví, kterým se nahradila vyhláška z roku 1988. Ještě téhož roku v prosinci byl čerstvě schválený zákon novelizován. V červnu 2002 byl tentýž zákon novelizován návrhem od ministerstva vnitra v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů. V srpnu 2003 se měnil na návrh ministerstva zdravotnictví. Další změnu navrhl ministr obrany v únoru 2004 v souvislosti se zákonem o válečných hrobech. V roce 2005 návrh další změny předložilo ministerstvo pro místní rozvoj, ale zákon se do sbírky dostává až v roce 2006. Od roku 2001 se zákon mění každý rok. Poslední návrh vláda odůvodňuje tím, že jde o „odstranění některých negativních důsledků původně nepředpokládaných protichůdných alternativních výkladů některých ustanovení a částečně také nedostatečné řešení určitých právních vztahů“. Přeloženo do srozumitelné řeči, vláda

---

²⁷ Vláda ČR. Důvodová zpráva k návrhu zákona o pohřebnictví. Ze dne 3.1.2001. Zdroj ASPI, ID LIT18716CZ

přiznává, že výsledkem každoroční novelizace je legislativní zmetek. Parlamentu v tomto smyslu nezazněla žádná kritika.“

Dost absurdní je už samotná situace ohledně získání koncese k provozování pohřební služby.

Ve Světlé nad Sázavou se nachází střední škola, zaměřená přímo na pohřebnictví (viz. příloha D). Jedná se o 3leté dálkové studium, ale absolvování této školy nepostačí pro vydání koncese. V praxi to tedy vypadá tak, že každý, kdo dokončil alespoň základní školu, se může přihlásit na školení akreditované ministerstvem školství v rozsahu 80 hodin, které je v naší republice prováděno v Hradci Králové. Po jeho absolvování a vydání příslušného osvědčení, pak může požádat o vydání koncese a na jejím základě provozovat pohřební službu.

Pokud tedy absolvent výše zmíněné školy ve Světlé nad Sázavou neabsolvuje ještě uvedené školení v Hradci Králové, nebude mu živnostenským úřadem vydána koncese. Toto bylo do zákona o pohřebnictví přijato v roce 2001 s účinností od roku 2005.

Velká diskuse se také vedla ohledně návrhu bývalé ministryně zdravotnictví MUDr. Milady Emerové. Návrh spočíval v tom, že budou zemřelí převáženi ve vozidlech dopravní služby zdravotnických zařízení. V praxi totiž často dochází k situacím, kdy pohřební služby odmítají převážet zemřelé k pitvě, převážně z ekonomických důvodů. Lékaři zdravotnické záchranné služby tak stojí několik hodin na silnici nad zemřelým a shánějí pohřební službu, zatímco by měli být už dávno připraveni k dalšímu výjezdu. Záměrem návrhu tedy je umožnit humánní převoz zemřelých na pitvu nejen vozy pohřební služby, ale také speciálně upravenými vozy dopravní služby zdravotnických zařízení, což současná úprava zákona neumožňuje. Touto novelizací by bylo umožněno zajišťovat převoz zemřelých k pitvě nejen provozovatelům pohřební služby, ale též zdravotnickým zařízením za předpokladu, že převoz bude prováděn vozidly odpovídajícími požadavkům na převoz zemřelých. Toto vozidlo, které nesmí být používáno pro jiné účely,

je speciálně konstruováno, vybaveno, a je tu pamatováno i na snadnou dezinfekci vozu. Ten nikdy nebude převážet osoby, které jsou po smrti snad i několik dnů, ale jen zemřelé, u nichž lékař určil převoz na pitvu. Nutno ještě podotknout, že by se v žádném případě nejednalo o povinnosti, ale pouze o možnosti zdravotnických zařízení poskytovat tuto službu.

Dalším sporným bodem novelizace je specifikování § 2 zákona o pohřebnictví a to vzhledem k pohřbívání plodu po potratu. V zákoně č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách je stanoveno, že:

„na základě žádosti pacientky, která potratila, nebo otce potraceného plodu, lze

a) plod po potratu, nebo

b) plod po potratu a ostatní biologické zbytky potratu, nelze-li z těchto zbytků plod po potratu oddělit, vydat k pohřbení.“

Aby však zdravotnické zařízení mohlo plod vydat pohřební služby, je nutné novelizovat výše uvedený paragraf, jinak hrozí, že pohřební služba odmítne plod převzít z důvodu možné sankce za nedovolené podnikání.

Za zveřejnění jistě stojí i případ stížnosti, která byla podána na radnici Prahy 1 v souvislosti se spornou výstavou *The Bodies*, která v Praze proběhla v roce 2007. Odpůrci této výstavy podali na pořadatele stížnost a poukazovali na porušení § 4 odst. 1 zákona o pohřebnictví. V tomto paragrafu stojí:

S lidskými pozůstatky a s lidskými ostatky musí být zacházeno důstojně a tak, aby nedošlo k ohrožení veřejného zdraví nebo veřejného pořádku, z těchto důvodů je zakázáno:

a) upravovat, konzervovat nebo balzamovat lidské pozůstatky osoby, která v době úmrtí byla nakažena morem, cholera, žlutou zimnicí, pravými neštovicemi, skvrnivkou a hemoragickou horečkou typu Lassa, Marburg a Ebola, nebo dalšími infekčními onemocněními, vyvolanými jinými vysoce rizikovými biologickými agens a jejich toxiny, tato infekční onemocnění stanoví

příslušný orgán ochrany veřejného zdraví (dále jen nebezpečná nemoc) nebo které jsou ve stavu pokročilého rozkladu, lidské pozůstatky osoby, která v době úmrtí trpěla nebezpečnou nemocí, smí být uloženy pouze do konečné rakve,

b) ukládat a vystavovat konzervované nebo balzamované lidské pozůstatky před pohřbením v rozporu s podmínkami stanovenými osobou, která konzervaci nebo balzamací prováděla,

c) vystavovat lidské pozůstatky před pohřbením, s výjimkou nekonzervovaného mrtvého těla, které může být vystaveno v otevřené rakvi do 1 týdne od úmrtí, a s výjimkou konzervovaného mrtvého lidského těla, které může být vystaveno v otevřené rakvi i po uplynutí 1 týdne od úmrtí,

d) odstraňovat z lidských pozůstatků nesnímatelné náhrady,

e) nakládat s lidskými pozůstatky, které jsou kontaminovány radionuklidy v rozporu s pokyny Státního úřadu pro jadernou bezpečnost,

f) provést pohřbení jiným způsobem než uvedeným v § 2 písm. c),

g) přepravovat lidské pozůstatky v rozporu s požadavky stanovenými v § 9

h) zacházet s lidskými pozůstatky nebo lidskými ostatky způsobem dotýkajícím se důstojnosti zemřelého nebo mravního cítění pozůstalých a veřejnosti.

Dle vyjádření právníků byla tato výstava „na hraně“ zákona, jelikož se jednalo o odklon od vystavování např. mumií, které jsou vystavovány s úctou a decentně.

Zákon byl porušen hlavně proto, že lidské pozůstatky nebyly vystaveny v rakvi. S mrtvými těly navíc nebylo zacházeno s úctou a důstojně, protože těla byla upravena. Podle odpůrců výstavy je protizákonné i instalování lidských pozůstatků do poloh souvisejících s pohyby, které jsou typické například pro sport (viz. příloha E).

5.6. Návrhy na změnu zákona o pohřebnictví

Dále zde autorka uvede několik vlastních návrhů na změnu zákona o pohřebnictví.

V § 2 Vymezení základních pojmů je pod písmenem i) uvedeno, že ... *“konečnou rakví je rakev, v níž jsou lidské pozůstatky pohřbeny“*. Zde by bylo zapotřebí důkladně specifikovat a hlavně stanovit pevný rozsah sankcí a určit zodpovědný kontrolní úřad, který by byl s problematikou seznámen a byl by tak schopen samostatně rozhodnout, zda došlo k porušení zákona o pohřebnictví. Pokud by bylo jasné, že došlo k porušení zákona, je třeba konkrétního viníka potrestat velmi citelnou pokutou (v řádu stovek tisíc), protože jen tak může dojít k eliminaci zaběhlých prohřešků, kdy může být před vlastním zpopelněním drahá, zaplacená rakev vyměněna za lepenkovou krabici a rakev je dána znovu do prodeje. Tento uvedený postup s výměnou rakve byl skutečně prokázán jedné pohřební službě na severu Moravy, která již skončila svou činností.

V zákoně o pohřebnictví je dále v § 7 odst. 1 uvedeno:

Provozovatel pohřební služby je povinen

a) *mít vždy k dispozici*

- 1. alespoň o 1 vozidlo určené pro přepravu lidských pozůstatků a o 2 transportní rakve nebo transportní vaky více, než činí jeho průměrná denní potřeba, minimálně však 2 vozidla a 4 transportní rakve nebo transportní vaky,*
- 2. chladicí zařízení k ukládání lidských pozůstatků do doby pohřbení o kapacitě odpovídající průměrné třídenní potřebě, minimálně však se 3 místy, ...*

Návrh zní, stanovit u § 7 odst. 1 písm. a) v bodě 1., že ...pokud bude mít auto na smlouvu o výpůjčce s jiným subjektem, musí druhý subjekt vlastnit auta tři.

Ve stejném § 7 odst. 1 písm. a) v bodě 2, by bylo potřeba blíže specifikovat uvedené chladicí zařízení k ukládání lidských ostatků. A dále také doplnit, že „provozovatel pohřební služby nesmí mít v nájmu chladicí nebo mrazicí zařízení a jiné místnosti ve zdravotnickém zařízení a v jeho areálu nebo v ústavu sociální péče.“

V obou případech je třeba zároveň poukázat i na nedostatečnou kontrolu. Bylo by potřeba pevně stanovit, kdo bude toto kontrolovat (živnostenský úřad) a zároveň určit povinnost toto postihovat. V současné době je kontrola ze strany živnostenského úřadu velmi nedostatečná, není např. ani kontrola dostatečné kapacity chladicích zařízení v případě pronájmu chlazení od třetí strany, nebo dodržování předepsaných servisních kontrol.

Další návrh by se týkal § 14 odst. 2 písm. g), kde se nyní píše: ...*“vzvat k převzetí a předat urnu fyzické nebo právnické osobě, která sjednala pohřbení, nebo jí pověřené osobě, způsobem a ve lhůtě stanovené řádem krematoria; pokud tato osoba do 12 měsíců ode dne zpopelnění urnu od provozovatele krematoria nepřeveze, je provozovatel krematoria oprávněn lidské ostatky uložit smísením se zemí do společného hrobu na veřejném pohřebišti.“*... V tomto případě je třeba doplnit vsuvku, že smísit nevyzvednutý popel se zemí je oprávněna i pohřební služba (např. obdobně postupuje i provozovatel pohřební služby, který zabezpečoval pohřbení).

Pohřební služba občas, na základě smlouvy s objednatelům pohřbu, vyzvedává z krematoria urnu s popelem zemřelého. V praxi se stává, že si již objednavatel urnu neodebere. Aby byla zajištěna lhůta uložení popela z urny před jeho „likvidací“ – uložení do společného hrobu, měla by být stanovena pro pohřební službu stejná povinnost jako pro krematorium – výzva na odebrání po 12 měsících, následné uložení popela na pohřebišti po nevyzvednutí.

Současné znění zákona také jednoznačně neřeší možnost manipulace

s popelem zemřelého. Zde bylo také potřeba vsunout problematiku přesypu popele do jiného obalu a možnost odebrání části popele.

Poslední návrh by se týkal již výše zmíněné kvalifikace, potřebné pro získání koncese v oblasti pohřebnictví. Zde by mohlo dojít ke zrušení vyhlášky č. 379/2001 Sb. a následnou změnu § 6 zákona o pohřebnictví v této věci. Cílem vyhlášky jistě nebylo řešit věc koncepčně a dlouhodobě, spíše šlo o to, rychle začít rekvalifikovat podle nového zákona již praxí „zaběhlé pohřebáky“. Pro novou generaci provozovatelů pohřebních služeb by bylo potřeba vyhlášku č. 379/2001 Sb., zcela zrušit a nahradit novou právní úpravou, která by počítala s formální školskou sítí (např. již výše zmiňovaná VOŠ Světlá nad Sázavou).

Dále bylo potřeba také zrušit školení dle zákona č. 256/2001 Sb., kdy místo školení by bylo možné požadovat splnění standardizace pro udělení koncese v pohřebnictví ve spolupráci s Hradcem Králové.

5.7. Sociální nedostatky v péči o pozůstalé

Určité nedostatky, co se týká pohřebnictví, jsou i na straně sociální, zejména v péči o pozůstalé. Tímto tématem se ve svých knihách zabývá především Naděžda Špatenková. V praxi, z vlastních zkušeností lze usuzovat, že lidé nevědí, kam se v případě potřeby obrátit pro pomoc. Všude jsou dostupné praktické informace jak vyřídit pohřeb, ale kam se obrátit v případě potřeby psychické podpory a pomoci se dozvíme stěží. A přitom i toto je důležitá oblast.

Smrt člověka totiž představuje extrémní zásah do života pozůstalých. V jediném okamžiku se radiálně změní celý jejich život. Doposud existující jistoty se z jejich života náhle vytratily, jejich svět je smrtí milovaného člověka nečekaně a navždy změněn.

Ztráta blízkého člověka nevyvolává u pozůstalých pouze silné emoční reakce, ale nabourává také jejich:

- ❑ pocit vlastní identity (z manželky se stává vdova)
- ❑ pocit vlastní integrity
- ❑ vztahy s jinými lidmi (člověk nechce být sám, ale zároveň se straní ostatních lidí)
- ❑ přesvědčení o stabilitě a bezpečnosti světa (jak se to jen mohlo stát?)

Pozůstalí v takové situaci potřebují pomoc a podporu. Té se jim ale často nedostává. Hlavním zdrojem pomoci pozůstalým by měli být především jejich nejbližší – rodina, příbuzní, přátelé, známí. Jenomže i ostatní členové rodiny mohou být zasaženi zármutkem, truchlí. Smrt také významným způsobem zasahuje do struktury i fungování celé rodiny a rodinný systém může být smrtí a truchlením natolik narušen, že se stává dysfunkčním. Úmrtí člena rodiny nejenže vyvolává zcela nové, specifické problémy, může také znovuotevřít dříve existující a doposud nevyřešené problémy, nebo vyhrotit problémy stávající. V takovém případě nemůže být rodina zdrojem účinné pomoci, protože sama potřebuje pomoc.

Ani jiní lidé ze sociálního okolí, např. přátelé a známí, nebývají někdy pozůstalým dostatečnou oporou. Obvykle totiž nevědí, jak se k pozůstalým chovat, co udělat nebo říci, proto se setkání s nimi raději vyhýbají. Chování a prožívání pozůstalých je znepokojuje. Proto by bylo potřeba více se zaměřit i na tuto oblast sociální péče.²⁸

---

²⁸ ŠPATENKOVÁ, N. *Poradenství pro pozůstalé*. 2008, Praha: Nakladatelství Grada

ZÁVĚR

Závěrem své práce bych chtěla zkonstatovat, že současná právní úprava zákona o pohřebnictví je zcela nedostatečná a byla by potřeba provést novelizace tohoto zákona. V tomto bych doporučovala legislativcům využít možnost existence Sdružení pohřebnictví České republiky, kde by bylo možné využít jejich poznatky a návrhy z přímé praxe.

Jak jsem již uvedla, ve své práci bylo by také zapotřebí řešit sociální stránku v péči o pozůstalé, kdy v současné době je tato nedostačující a dalo by se říct, že ani žádná není.

Při provozování koncesovaných živností v oblasti pohřebnictví, je podle mého názoru nedostatečná kontrola subjektů tuto činnost provozujících. Zde bych uvítala, kdyby se tento systém a četnost kontrol změnil, především bych podstatně navýšila sankce za zjištěné závady a pochybení. Toto uvádím proto, že jsem se bohužel ve své praxi setkala a stále setkávám s velmi nestandardními postupy některých pohřebních služeb, kde jde především těmto „podnikatelům“ o zisk, než o „zákazníka“. Zde uvádím, že při provozování této živnosti je potřeba především ctít a dodržovat etický kodex se zaměřením vůči pozůstalým.

Dále jsem se ve své praxi několikrát setkala s lhostejností oprávněných úřadů ke stížnostem, podaných pozůstalými v souvislosti s pohřbením jejich blízké osoby. Tyto úřady přistupují k jejich podané stížnosti velmi laxně a dalo by se říci, že se téměř nesnaží zjistit ani oprávněnost jejich stížnosti. Vzhledem k tomu, že pohřbívání osob je velmi citlivá věc, kdy dochází ke ztrátě blízkého člověka, navrhovala bych z morálního hlediska, aby byl vytvořen samostatný orgán, který by pouze kontroloval činnost subjektů podnikajících v oblasti pohřebnictví.

Při zpracování své práce jsem čerpala převážně z internetových zdrojů, ze stránek www.pohrebnictvi.cz, ze stránek Ministerstva pro místní rozvoj www.mmr.cz, dále z knih Naděždy Špaténkové a přímo i ze Zákona o pohřbnictví.

Ve své práci jsem se snažila veřejnosti přiblížit činnost, která je lidmi přijímána občas s určitými předsudky, ale přesto je potřebná a každý z nás se s ní ve svém životě setká. Je třeba ukázat lidem pohřbnictví jako zcela běžnou činnost, která nám umožňuje se naposledy rozloučit s našimi nejbližšími.

SEZNAM LITERATURY

A. MONOGRAFIE, UČEBNICE, KOMENTÁŘE

- ❑ **BIANCHI, L.** *Dejiny štátu a práva v období kapitalizmu.* 1973, Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.
- ❑ **BÍLÝ, J.L.** *Právní dějiny na území České republiky.* Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-429-3
- ❑ **HORIZNKOVÁ, E.** *Koncesní systém v živnostenském podnikání.* Praha: Nakladatelství ANAG, 2002. 1. Vydání. ISBN 80-7263-115-2
- ❑ **KUNŠTÁTOVÁ, T.** *Novela živnostenského zákona.* Bulletin advokacie, rok 2008, číslo: 7. Zdroj ASPI, ID LIT30589CZ
- ❑ **MATES, P.** *Znárodnění – dědictví socialismu.* Právní rádce č. 7/1993
- ❑ **NOVOTNÝ, S.** *Živnostenské podnikání v České republice.* Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. 1. vydání. ISBN 978-80-7452-000-6
- ❑ **ŠPATENKOVÁ, N.** *Poradenství pro pozůstalé.* 2008, Praha: Nakladatelství Grada Publishing, s.r.o. ISBN 978-80-247-1740-1
- ❑ **VLÁDA ČR.** *Důvodová zpráva k zákonu č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.* Důvodová zpráva ze dne 27.6.1991. Poslanecká sněmovna Parlamentu. Zdroj ASPI, ID LIT33932CZ
- ❑ **VLÁDA ČR.** *Důvodová zpráva k návrhu zákona o pohřebnictví.* Důvodová zpráva ze dne 3.1.2001. Poslanecká sněmovna Parlamentu. Zdroj ASPI, ID LIT18716CZ
- ❑ **VLÁDA ČR.** *Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění živnostenský zákon.* Důvodová zpráva ze dne 15.11.2007. Poslanecká sněmovna Parlamentu. Zdroj ASPI, ID LIT30174CZ
- ❑ **ZICHOVÁ, J.** *Živnostenské podnikání.* 2008, Praha: Nakladatelství Key Publishing, s.r.o., 1. vydání. ISBN 978-80-7418-001-9.

B. ZÁKONNÉ NORMY

- ❑ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*
- ❑ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., *o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky*
- ❑ Zákon č. 455/1991 Sb., *o živnostenském podnikání* (živnostenský zákon), ve znění pozdějších novel a změn
- ❑ Zákon č. 256/2001 Sb., *o pohřbivnictví a o změně některých zákonů*, ve znění pozdějších novel a změn
- ❑ Zákon č. 179/2006 Sb., *o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů*
- ❑ Zákon č. 18/2004 Sb., *o uznávání odborné kvalifikace*
- ❑ Zákon č. 122/2004 Sb., *o válečných hrobech a pietních místech a o změně zákona o pohřbivnictví*
- ❑ Zákon č. 258/2000 Sb., *o ochraně veřejného zdraví*
- ❑ Zákon č. 40/1995 Sb., *o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb.*
- ❑ Zákon č. 183/2006 Sb., *stavební zákon*
- ❑ Zákon č. 185/2001 Sb., *o odpadech a změně některých dalších zákonů*
- ❑ Zákon č. 3/2002 Sb., *o církvích a náboženských společnostech*
- ❑ Zákon č. 111/1998 Sb., *o vysokých školách*
- ❑ Vyhláška č. 19/1988 Sb., *o postupu při úmrtí a o pohřbivnictví*

C. ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- ❑ **CESTOVATEL.CZ** [online]. 1999, poslední revize 2012 [cit. 2011-12-03]. Dostupné na www.cestovatel.cz
- ❑ **GARETH BATE** [online]. 2011, poslední revize 2012 [cit. 2012-01-29]. Dostupné na www.garethbate.com
- ❑ **GEOCACHING** [online]. 2000, poslední revize 2012 [cit. 2012-01-31]. Dostupné na www.geocaching.com
- ❑ **MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR** [online]. 2001, poslední revize 2012 [cit. 2011-12-15]. Dostupné na www.mmr.cz
- ❑ **POHŘEB.CZ** [online]. 2006, poslední revize 2012 [cit. 2012-01-05]. Dostupné na www.pohreb.cz
- ❑ **SDRUŽENÍ POHŘEBNICTVÍ V ČR** [online]. 2008, poslední revize 2012 [2011-12-20]. Dostupné na www.pohrebnictvi.cz

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A	Osvědčení o rekvalifikačním kurzu k provozování pohřební služby	I
Příloha B	Znak kvality	II
Příloha C	Propůjčení znaku kvality	III
Příloha D	Maturitní vysvědčení – provozování pohřebnictví	IV
Příloha E	Obrázek z výstavy The Bodies	V

Příloha A Osvědčení o rekvalifikačním kurzu k provozování pohřební služby

Profit klub – vzdělávací centrum v.o.s.
Hradec Králové

OSVĚDČENÍ

Číslo: 2002/308

Jméno: .....

Den, měsíc, rok narození: .....

absolvoval(a) rekvalifikační kurz
v rozsahu 80 hodin

**Provozování
pohřební služby**

Pověření k vydání dokladů o kvalifikaci s celostátní platností, ve smyslu vyhlášky
č.21/1991 Sb., ve znění vyhlášky č.324/1992 Sb., uděleno
MŠMT ČR 29. října 2001 pod čj. 27 613/01-25/406

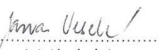
V Hradci Králové dne 25. listopadu 2002

Předseda zkušební komise

Profit klub
vzdělávací centrum v.o.s.
V Lipkách 894
500 02 Hradec Králové
tel. 485 538 564

razítko
vzdělávacího zařízení

statutární zástupce
vzdělávacího zařízení

Příloha B   Znak kvality

**ZNAK KVALITY
PROPŮJČUJE
SDRUŽENÍ POHŘEBNICTVÍ ČR**

Příloha C Propůjčení znaku kvality

**SDRUŽENÍ
POHŘEBNICTVÍ v ČR**
se sídlem v Ostravě - Vítkovicích, Prokopa Velikého 29

Propůjčuje
ZNAK KVALITY

Firmě

Pohřební služba

Protože splnila všechna kritéria stanovená pro získání značky
kvality služeb a je oprávněna k používání této značky.

Ostrava-Vítkovice, dne 11. 9. 2010

**SDRUŽENÍ
POHŘEBNICTVÍ v ČR**
se sídlem v Ostravě, Vítkovicích
P. Velikého 29 IČO 703 00
tel./fax: 596 614 992
Ing. Josef Hájek
tajemník SP v ČR

Doba platnosti tohoto oprávnění je 2 roky od data vydání.

Příloha D Maturitní vysvědčení – provozování pohřebnictví

ČESKÁ REPUBLIKA

Akademie - Vyšší odborná škola, Gymnázium a Střední odborná škola uměleckoprůmyslová, Světlá nad Sázavou, Sázavská 547

Obor vzdělání (kód a název): 64-41-L/524 Podnikání

Zaměření: provozování pohřebnictví

IZO: 130002275

Třída: III. D

Evidenční číslo záka: -----

Školní rok: 2008/2009

Číslo maturitního protokolu: 8

AB 0490734

VYSVĚDČENÍ O MATURITNÍ ZKOUŠCE

Jméno a příjmení: .....

Datum narození: ..... Rodné číslo: .....

Místo narození: Praha

Státní občanství: Česká republika

Maturitní zkoušku vykonal(a)

z českého jazyka a literatury	s prospěchem	výborným
z ruského jazyka	s prospěchem	výborným
z teoretické zkoušky z odborných předmětů	s prospěchem	výborným
z praktické zkoušky	s prospěchem	chvalitebným
.....	s prospěchem	.....

Celkové hodnocení: prospěla s vyznamenáním

Dobrovolnou maturitní zkoušku vykonal(a)

..... s prospěchem .....

ve Světlé nad Sázavou dne 1. června 2009

Ing. Jindřich Vodička

ředitel(ka) školy
jméno, příjmení a podpis

SEVT - 49 870 5

Mgr. Jana Loudátová

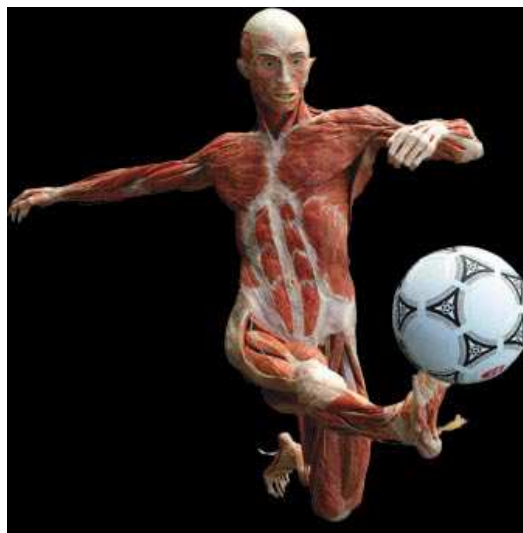
předsedkyně zkoušební komise
jméno, příjmení a podpis

Ing. František Štědý

tržní učitel(ka)
jméno, příjmení a podpis

B.N.B. 1050 2008

Příloha E   Obrázek z výstavy The Bodies

Zdroj: www.garethbate.com

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Renáta Benešová

Obor: Právo v podnikání

Forma studia: kombinované

Název práce: Význam živnostenského zákona, jeho vznik a členění s důrazem na koncesovanou živnost.

Rok: 2012

Počet stran: 62

Celkový počet stran příloh: 5

Počet titulů české literatury a pramenů: 10

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových zdrojů: 6

Vedoucí práce: PaedDr. Slavomír Novotný